

pravá cena v době kupu nedala vyšetřiti, protože palírna byla již přestavěna, je nedovolenou novotou a vyvráceno i tím, že ji znalci skutečně vyšetřili.

109. Nemožnost obnovení původního stavu I.

Domáhati se zrušení smlouvy pro zkrácení přes polovinu ceny obecně není možno, nelze-li vzhledem k okolnostem případu již obnoviti předešlý stav.

NS Rv I 762/22, Vážný č. 2312

Z odůvodnění:

Smlouvou ze dne 12. února 1919 prodala žalobkyně (vdova po zubním techniku) žalovanému zubnímu lékaři inventář i materiál zubolékařský za 8 600 K a vzdala se za dalších 22 000 K práva k výkonu živnosti zubotechnické, jež jí dle §u 56 živn. řádu příslušelo. V roce 1922 domáhala se prodatelka zrušení oné smlouvy pro zkrácení přes polovinu obecné ceny. Oba nižší soudy žalobu zamítly, odvolací soud mimo jiné z těchto důvodů: Dle §u 934 obč. zák. má žádost poškozeného směřovati k tomu, by smlouva byla zrušena a původní stav byl obnoven; předpokládá tedy § 934 obč. zák., by dřívější stav bylo možno obnoviti, a nelze tuto obnovu nahraditi pozdějším požadováním interese dle §u 368 ex. ř. Možnost poskytnutá druhému smluvníku, by právní jednání zachoval v platnosti tím, že nahradí, co se nedostává na obecnou cenu, nemůže vyloučiti předpoklad, že uvedení ve stav předešlý musí býti možným. Žalobkyně sama přiznává, že žalovaný materiál již zpracoval, z čehož jest zjevno, že předešlý stav nelze již obnoviti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání a uvedl mimo jiné v důvodech:

Dle zásady §u 934 obč. zák. může strana, jež byla zkrácena nad polovici ceny, žádati za zrušení smlouvy a za obnovení dřívějšího stavu. Tento právní prostředek není tedy přípustným, je-li obnovení dřívějšího stavu (jako např. v tomto případě) již dle povahy věci vyloučeno. Že se § 935 obč. zák. o tom nezmiňuje, nevádí, neboť tento § uvádí pouze případy, ve kterých právní prostředek dle §u 934 obč. zák. je vyloučen, ačkoliv zde jsou jeho podstatné náležitosti, tj. zkrácení nad polovici ceny a možnost, že se obnoví dřívější stav. V tomto případě jest zřejmo z přednesu žalobkyně, že nelze obnoviti dřívější stav, tj. stav v době uzavření sporné smlouvy ze dne 12. února 1919, neboť žalobkyně nemůže odvolati své prohlášení, že se vzdává koncese zubního technika na dobu od 1. ledna 1919 do 1. ledna 1923 se zpětnou působností a žalovaný není s to, by odčinil svou dosavadní činnost na základě smlouvy ze dne 12. února 1919. Jinak poukazuje se dovolatelka v tomto směru na správné důvody odvolacího soudu.

110. Nemožnost obnovení původního stavu II.

Žaloba pro zkrácení přes polovinu obecné ceny jest nepřipustná, nelze-li již obnoviti původní stav.

NS Rv I 172/25, Vážný č. 4748

Z odůvodnění:

Žalobci koupili od žalované chemickou laboratoř. Žalobu, již domáhali se zrušení kupní smlouvy mimo jiné též pro zkrácení přes polovinu obecné ceny, oba nižší soudy zamítly. Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobců. V otázkách, o něž tu jde, uvedl v důvodech:

Pokud jde o domnělé zkrácení přes polovici pravé ceny ve smyslu §u 934 obč. zák., přehlídí dovolání a nevšimly si toho ani nižší soudy, ač žalovaná výslovně k tomu poukázala, že podle §u 934 obč. zák. může strana, jež byla zkrácena přes polovinu obecné ceny, žádati zrušení smlouvy a obnovení dřívějšího stavu, a že tento právní prostředek je tedy nepřipustným, je-li obnovení dřívějšího stavu, jak tomu jest v tomto případě, podle povahy věci vyloučeno. Že se § 935 obč. zák. o tom nezmiňuje, nepadá na váhu, neboť uvádí jen případy, ve kterých je vyloučen tento právní prostředek, ačkoliv tu jsou jeho podstatné náležitosti, tj. zkrácení přes polovinu ceny a možnost, že se obnoví dřívější stav (sb. n. s. čís. 2312). Je totiž zjištěno, že žalovaná vzdala se oprávnění laboratoř dále provozovati (§ 56 živn. ř.), a není sporu o tom, že žalobci podnik od roku 1922 provozují a že koncesi ku provozu lučební a mikroskopické laboratoře v zakoupených místnostech dne 13. března 1924 také obdrželi. Žalobci nejsou s to ani koncesi zpět přenést na žalovanou, jelikož jí nedisponují (§ 56 odstavec druhý a třetí živn. ř.), ani odčinití svou dosavadní činnost, zahájenou na základě smlouvy ze dne 29. září 1921. Již z toho důvodu nebylo lze vyhověti žalobě, pokud se opírá o § 934 obč. zák.

111. Podnikatel a podnikání

Obrana zkrácení přes polovici ceny není o sobě vyloučena tím, že smluvník jest obchodníkem, nýbrž teprve tím, že právní jednání jest obchodem.

NS Rv I 108/22, Vážný č. 1902

Z odůvodnění:

Žalobce koupil od žalovaného motocykl za 5500 K a zaplatil kupní cenu. Žalobě o vrácení kupní ceny procesní soud první stolice vyhověl, zjistiv, že tu šlo o zkrácení přes polovici ceny. Odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Soud první stolice uznal žalobní nárok odůvodněným proto, že tu jde o zkrácení přes polovici ceny, avšak neprávem. V tom směru dlužno uvážiti, že žalobce již v žalobě označuje žalovaného jako obchodníka a podobně označuje se i žalovaný v odpovědi na žalobu, pak v kor. lístku ve stampiglii, doplněné připsáním slova „stroje“ za obchodníka stroji. Ježto v tomto případě jde o prodej motocyklu – tedy stroje – žalovaným žalobci, platí tu ustanovení čl. 274 obch. zák. a dlužno prodej stroje toho pokládati za obchod na straně žalovaného. Následkem toho platí dle čl. 277 obch. zák. při této smlouvě kupní ustanovení čtvrté knihy obch. zák. ohledně obou smluvníků, a jest tedy námitka zkrácení přes polovici ceny vůbec vyloučena (čl. 286 obch. zák.). Poukazování žalovaného v odvolání na to, že není námitka § 934 obč. zák. přípustná proto, že jest

obchodníkem, není novotou, vždyť, jak shora uvedeno, skutkové okolnosti v tom směru byly již před soudem první stolice uvedeny a bylo k nim při rozhodování sporu též příslušným způsobem přihlédnuto. Není tedy náhled soudu první stolice o oprávněnosti námitky dle § 934 obč. zák. správným a musila námitka ta býti zamítnuta.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by, doplně řízení, znovu rozhodl.

Pokud poukazuje dovolatel na § 482 c. ř. s. a tím chce odůvodnit, že obrana žalovaného v odvolání, že jest obchodníkem a že tu platí čl. 286 obch. zák., jest novotou, nelze tento názor sdílet. Vždyť, uváděl-li žalobce již v žalobě, že jest žalovaný obchodníkem, měl soud první stolice otázku zkrácení nad polovici i po této stránce zkoumat, a, neučinil-li tak, jest výtka tohoto nedostatku zajisté přípustnou obranou, čelící v první řadě proti právnímu posouzení při řešení této otázky. Jelikož pak k správnému řešení této otázky jest nezbytně třeba dalšího šetření, zda tu jde vůbec o obchod, ježto jen pak ona námitka dle čl. 286 obch. zák. jest vyloučena – mohl právě v tomto směru poukazem na svou kvalitu jako obchodníka vytýkati žalovaný kusost řízení. Naproti tomu však jest dovolateli přisvědčiti, že odvolací soud posoudil věc nesprávně. Nestačilo jedině, jak učinila první stolice, bez zřetele na označení žalovaného obchodníkem dáti námitce zkrácení pod polovici pravé ceny místo, nýbrž bylo na soudu, aby se s touto otázkou zabýval i v tom ohledu, zda lze této námitky použití, i když žalobce sám ve své žalobě uvádí, že jest žalovaný obchodníkem. První soud ponechal tuto otázku stranou, a odvolací soud spokojiv se označením žalovaného jako obchodníka a dopisnicí, kde žalovaný do podpisu stampilkou vepsal slovo „stroje“, dovozoval z toho, že jest žalovaný obchodníkem stroji a smlouva, o níž ve sporu jde, obchodem dle čl. 274 obch. zák. Leč pro tento závěr neměl odvolací soud v přednesu stran žádného podkladu. I kdyby bylo možno, ač to při jednání nebylo vzato na přetřes, považovati za nesporné, že žalovaný jest obchodníkem, když nejen sám si vlastnost tu připisuje (v rubru odpovědi na žalobu jakož i v odvolání), nýbrž také žalobce ho již v rubru žaloby jako obchodníka označuje, nelze přece ještě říci, že je obchodníkem stroji, neboť to, že v dopisnici vepsal do své adresy slovo „stroje“, jest jen jeho jednostranné udání, a ze spisů není viděti, že žalobce správnost udání toho doznal, nebyloť to vůbec vzato na přetřes: žalobce dopisnici tu předložil pouze na důkaz, že nabídka učiněna byla bezzávazně, o správnosti slova, „stroje“ se tím však nijak nevyjádřil. Nelze dále pominouti, ač nižší stolice o tom zjištění neučinily, že manželka při svém výslechu svědeckém udala, že je manželkou „strojníka“, za něž se i žalovaný sám při svém výslechu vydával, a že manžel sporný stroj uvedl v chod v dílně svých rodičů, z čehož by se souditi dalo jen tolik, že pracuje jako strojník v dílně svých rodičů, což ho nečiní ještě vyrabitelem strojů na vlastní účet. Není-li tedy posud nic více zjištěno, než že žalovaný je obchodníkem, aniž se ví, v čem, a námitka zkrácení nad polovici dle čl. 286 obch. zák. vyloučena je jen, pak-li smlouva byla obchodem, není otázka vyloučení této námitky posud zralou k řešení, protože pouze z toho, že žalovaný je obchodníkem, nelze o sobě ještě nijak bezpečně usuzovati, že sporná smlouva je obchodem, neboť každý obchodník uzavírá i smlouvy neobchodní, a také sporná smlouva by obchodem nebyla, kdyby žalovaný byl např. obchodníkem v koloniálním neb střížném nebo jakémkoliv jiném zboží, ale ne ve strojích, a prodej

stroje nestal se v komisi. Dle stavu věci mohl by to býti, když koupen stroj individuálně určený, a nejde tedy o dodávku ve smyslu čl. 271 čís. 2 obch. zák., obchod buď: dle čl. 272 čís. 3 neb posledního odstavce čl. 378 obch. zák., když by žalovaný buď byl komisionářem ve strojích anebo jakýmkoli jiným obchodníkem, avšak stroj sporný byl by prodal v komisi; dle čl. 273 obch. zák. obchod pomocný, měla-li obchodní živnost žalovaného předmětem právě stroje toho druhu, o jaký ve sporné smlouvě jde (motocykly), tj. když by je na vlastní účet buď vyráběl (omezení obsahuje poslední odstavec cit. článku), aneb s nimi obchodoval, tj. kupoval a prodával; dle čl. 274 obch. zák. obchodem pomocným, když by obchodní živnost žalovaného byla takového rázu, že by bylo pochybné, náleželi-li sporná smlouva k provozování této jeho živnosti, neboť pak ale to právě jen v pochybnosti, nikoli tedy bylo-li by nepochybné, že smlouva sporná k provozování živnosti té nenáleží, platila by domněnka, že smlouva obchodem jest. Jak vidno, jest třeba zjistiti, v čem obchodní živnost záleží, co žalovaný vyrábí a prodává, pokud se týče, kupuje a prodává.

3.2. Lichva

112. Lichevní smlouvy v českém občanském právu

Lichevní smlouvy jsou takové smlouvy, které smluvní strana uzavře zneužívaje něčí nezkušenosti, tísně nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, přičemž dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru. O lichevní smlouvu podle občanského práva jde v případě, kdy jednající z okolností věci věděl anebo musel vědět, že druhá strana je postižena okolnostmi uvedenými shora, a tuto okolnost využil; nevyžaduje se, aby jeho jednání bylo současně v trestním řízení označeno za trestný čin.

Lichevní smlouvy jsou absolutně neplatné.

NS 22 Cdo 1993/2001, ASPI JUD27439CZ

Z odůvodnění:

Samotná skutečnost, že věc byla prodána za podstatně nižší cenu než obvyklou, tedy cenu, které by bylo dosaženo při prodejkách stejného, popřípadě obdobného majetku v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni uzavření smlouvy (dále jen „obecná cena“), není důvodem neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy, případně z jiného důvodu, uvedeného v § 39 obč. zák. Je ovšem zřejmé, že účastníci právních vztahů obvykle neprodávají věci za cenu podstatně nižší, než za jakou by ji bylo možno prodat. Pokud prodávající jedná po zralé úvaze a jeho vůle není ovlivněna tísní, bezprávnou výhrůžkou nebo jinou závadou, uvedenou níže, a sjednání podstatně nižší ceny vychází z obecně přijatelného motivu, nelze takové smlouvě nic vytýkat. Jde zejména o případy, kdy z osobního poměru mezi účastníky smlouvy (z přátelských